

سیستم اعتبار اجتماعی: مروری بر دیدگاهها

علیرضا زینی^۱، حسین عظیمی^۱، علی لکزائی^۱، کاظم فولادی قلعه^۲

^۱ دانشجوی کارشناسی مهندسی کامپیوتر، دانشکده مهندسی دانشکدگان فارابی دانشگاه تهران
{alireza.zeini2001,husein.azimi,sinalakzaee}@ut.ac.ir
^۲ استادیار، گروه مهندسی کامپیوتر، دانشکده مهندسی دانشکدگان فارابی دانشگاه تهران؛
سرپرست آزمایشگاه پژوهشی فضای سایبر دانشگاه تهران
kfouladi@ut.ac.ir

چکیده

با پیشرفت تکنولوژی در زمینه‌ی جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها، داده‌های تولید شده از فعالیت‌های مختلف انسان‌ها ارزش بسیار بیشتری برای حاکمان سیاسی و دولت‌ها پیدا کرده است و به آنها این قدرت را داده است تا بینش بهتر و همچنین کنترل شدیدتری بر شهروندان خود داشته باشند. به‌منظور دستیابی به این مقصود، کشورهای مختلف به دنبال سیستمی هستند که افراد را بر حسب عملکرد آنها اعتباربخشی کند که به آن «سیستم اعتبار اجتماعی» گفته می‌شود. این نوع از سیستم‌های اعتباربخشی در جهان، عمدتاً تک‌بعدی هستند و بخش‌های خاصی از زندگی افراد را دربر می‌گیرد. در میان این سیستم‌ها، سیستم اعتبار اجتماعی چین، دارای ابعاد متعددی است و جنبه‌های گوناگونی از زندگی شهروندان چینی در آن مورد توجه قرار گرفته است. در این مقاله، این سیستم را از ابعاد مختلف اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، قانونی و فنی در دیدگاه‌های صاحب‌نظران مختلف واکاوی کرده‌ایم. نتایج این مطالعه نشان می‌دهد که اگرچه جنبه‌های مثبتی در خصوص این سیستم‌ها در نگاه برخی اندیشمندان وجود دارد، اما نگرانی‌ها از گسترش این سیستم‌ها بسیار جدی‌تر بوده و توجه طیف وسیع‌تری از پژوهشگران به جنبه‌های منفی سیستم اعتبار اجتماعی معطوف شده است.

کلمات کلیدی: سیستم اعتبار اجتماعی، رتبه‌بندی شهروندان، حاکمیت سایبرنتیکی.

۱ مقدمه

اعتبار افراد یکی از مهم‌ترین شالوده‌های تعامل در جامعه می‌باشد؛ به همین خاطر برخی از کشورها به سمت سیستمی اعتباری حرکت کرده‌اند تا بتوانند بر اساس راهبرد تنبیه و پاداش به سازمان‌ها، شرکت‌ها و افراد اعتبار ببخشند.

می‌توان از این دست سیستم‌ها به سیستم‌های امتیاز اعتباری^۱ اشاره کرد. برای نمونه شرکتی در آمریکا

^۱ credit score systems

به نام FICO^۲ بر اساس اطلاعات مالی افراد از جمله سابقه پرداخت، طول تاریخ اعتبار و مبالغ بدهکاری، امتیاز اعتباری افراد رامحاسبه می‌کند [۱]. امتیاز هر شهروند بر نرخ بهره‌ی پیشنهادی، دریافت وام و کارت اعتباری آن شخص تأثیرگذار است [۲]. شرکت‌های مالی دیگری مثل Affirm در آمریکا نیز بر اساس گزارش اعتبار مرسوم به بررسی پروفایل افراد در پلتفرم‌های رسانه‌های اجتماعی مانند فیسبوک ارزیابی می‌کنند که چه افرادی شایسته دریافت وام هستند [۳، ۴]. در استرالیا نیز، شرکت لادکس^۳ احتمال بازپرداخت وام را از طریق تجزیه و تحلیل فعالیت‌های تلفن هوشمند افراد نظیر خریدهای آنلاین و شیوه‌ی پاسخ‌دادن به ایمیل‌ها پیش‌بینی می‌کند [۲]. همچنین در آلمان شرکت شیوفا^۴ با استفاده از امتیازدهی جغرافیایی، عمل رتبه‌بندی اعتباری را انجام می‌دهد [۵].

با وجود تعدد این نوع ساختار در کشورهای مختلف، سازه‌ای به نام سیستم اعتبار اجتماعی در چین فراتر از سیستم‌های اعتباری سایر کشورها است؛ زیرا نه تنها فعالیت‌های مالی و تجاری، بلکه رفتارهای اجتماعی را نیز در نظر می‌گیرد؛ به‌صورتی که این سیستم از نظر صاحب‌منصبان یک «نظام اعتبار اجتماعی گسترده»^۵ در نظر گرفته می‌شود [۶]. به همین علت در این مقاله سیستم اعتبار اجتماعی چین بررسی می‌شود. کلمه «اعتبار»^۶ در زبان چینی تعاریف گسترده‌ای دارد. معمولاً برای مجموعه‌ای از فضایل اخلاقی مانند امانت‌داری، وفای به عهد، پایبندی به هنجارها، صداقت و نجابت به کار می‌رود [۷]؛ به عبارتی در تاریخ چین، «اعتبار» برای نشان‌دادن اصول اخلاقی، به‌ویژه اخلاق فردی به کار گرفته می‌شد [۸]؛ اما در چین معاصر، مفهوم اعتبار شامل معانی گسترده‌تری از جمله جنبه‌های اجتماعی، جنبه‌های مالی، و جنبه‌های حقوقی را نیز در بر می‌گیرد [۹].

این سیستم با کمک فناوری دیجیتال به‌عنوان یک سیستم نوآورانه برای بهبود قابلیت اعتماد در جامعه و افزایش اجرای قوانین و مقررات طراحی و اجرا می‌شود. برای انجام این کار، این برنامه از یک سیستم رتبه‌بندی به‌ازای رعایت قوانین، هنجارهای اخلاقی و عمل به وعده‌ها استفاده می‌کند [۱۰]. این سیستم اعتباری، متشکل از دو لیست سیاه و قرمز می‌باشد. افراد در صورت عدم رعایت قوانین و هنجارهای اخلاقی با کاهش اعتبار در لیست سیاه قرار می‌گیرند که تبعاتی از جمله ممنوعیت سفر هوایی یا ریلی، اقامت در برخی هتل‌ها و ممنوعیت در ثبت‌نام فرزندان آنها در مدارس خصوصی و سایر موارد خواهد داشت [۱۱، ۳۵].

همچنین در صورت رعایت موارد مذکور با افزایش اعتبار، افراد در لیست قرمز قرار می‌گیرند که منجر به دسترسی آسان به خدمات عمومی، اعمال تخفیف در صورت حساب‌ها، تسهیل در دریافت وام و مواردی از این دست خواهد شد [۱۲].

در اوایل دهه‌ی ۱۹۹۰، ایده‌ی ایجاد یک سیستم اعتباری در پاسخ به مشکل بدهی شرکت‌های چینی مطرح شد. در واقع، تقاضا برای یک سیستم اعتباری در چین را می‌توان به «بدهی مثلی» در اوایل سال

^۲Fair Isaac Corporation

^۳Lodex

^۴Schufa

^۵broad social credit system

^۶xinyong

۱۹۹۰ یافت که با توسعه اصلاحات اقتصادی، بسیاری از شرکت‌های چینی در پرداخت بدهی‌های خود قصور کرده و به یکدیگر بدهکار شدند. در همین راستا از دلایل دیگری که موجب احداث این نوع سیستم شد، عدم پرداخت وام‌های دریافتی بود [۱۳]. در نتیجه، حمایت اولیه از یک سیستم اعتباری در چین، به رسیدگی مشکلات در بخش‌های تجاری و مالی بر می‌گردد [۱۴].

در سال ۲۰۰۲، رئیس‌جمهور «جیانگ زمین»^۷ تقاضای سیستم اعتبار اجتماعی را برای تنظیم رفتار بازار مطرح کرد [۱۵]. در مارس ۲۰۰۷، شورای دولتی، اطلاعیه‌ای تحت عنوان «نظرات اداره کل شورای دولتی در مورد ایجاد یک سیستم اعتبار اجتماعی» صادر کرد [۱۶]. همان‌طور که پیش‌تر نیز ذکر شد، این سند بر نیاز فوری به ایجاد یک سیستم اعتبار اجتماعی برای حفظ «اقتصاد بازار سوسیالیستی» تأکید می‌کند. در ۱۴ ژوئن ۲۰۱۴، شورای ایالتی سند دیگری صادر کرد که مبنی بر موضوع: «اعلامیه شورای ایالتی در مورد صدور طرح کلی برنامه‌ریزی برای ایجاد یک سیستم اعتبار اجتماعی - ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۰» بود [۱۷]. در مقایسه با سند قبل، این سند تصویر دقیق‌تری در مورد ایجاد یک سیستم اعتبار اجتماعی یکپارچه ارائه می‌دهد. دولت چین دامنه‌ی تعریف اعتبار اجتماعی را گسترش و مفهوم اعتبار اجتماعی برای حل طیف وسیعی از مسائل اجتماعی به چهار بعد سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و قضایی تقسیم کرد [۱۸]. از دیدگاه محققان مفاهیم اعتبار می‌توانند در چهار بعد، اهدافی را دنبال کنند؛ یعنی دولت:

- در بعد اقتصادی با اجرای امتیاز اعتبار مالی و اجرای قانون در میان فعالان بازار، به دنبال مدیریت بهتر این حوزه است.
- از جنبه سیاسی به جهت مبارزه با فساد - هم‌چنین به‌عنوان ابزاری در سیاست جناحی - افزایش قابلیت‌های نظارتی حزب یا دولت مورد توجه واقع شد.
- از دیدگاه اجتماعی به‌سبب ایجاد اعتماد اجتماعی مطابق با استانداردها و ارزش‌های تعیین‌شده توسط حزب کمونیست چین، بهبود کنترل، مدیریت و حکمرانی بهتر مورد توجه قرار گرفته است.
- در نهایت از منظر بعد هنجاری ارتقای نقش‌ها و وظایف اجتماعی بر اساس منافع حزب کمونیست چین و مهندسی اجتماعی^۸ مورد اهتمام قرار گرفت [۱۹].

اما هدف اصلی از تأسیس سیستم اعتبار اجتماعی را می‌توان در شعار رهبران چینی فهمید که «افراد قابل اعتماد بتوانند در همه‌جا زیر آسمان قدم بزنند و در عین حال، برداشتن یک قدم برای افراد بی‌اعتبار سخت شود [۹۱].»

چندبعدی بودن این سیستم، موجب شد تا پژوهشگران از جنبه‌های مختلف آن را بررسی کنند. به‌سبب حجم زیادی از اطلاعات و بررسی‌ها از دیدگاه‌های متنوع، لزوم تدوین مقالاتی که به جمع‌آوری و انسجام‌بخشی به مطالب اقدام کنند، بسیار ضروری‌تر از گذشته احساس می‌شود. بر اساس چنین ضرورتی ما در این مقاله

⁷Jiang Zemin| 江泽民

⁸social engineering

مروری قصد داریم بازبینی دیدگاه‌های متنوع از جنبه‌های قانونی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و فنی را داشته باشیم.

۲ قانون

هدف رهبران کشور چین که «شکستن اعتماد در اینجا، محدودیت‌ها در همه‌جا»، اصل راهنمای مجازات‌ها و همکاری بخش‌های مختلف، در سیستم اعتبار اجتماعی است [۲۰]. در این سیستم به منظور اعتباربخشی، در مجموع ۳۰ معیار خاص، از جمله سوابق رفتار در جامعه، مبادلات پولی، سوابق مالیاتی، جرایم ترافیکی، شبکه‌های اجتماعی و فعالیت‌های اینترنتی و غیره به‌طور منظم ارزیابی می‌شوند. کسب امتیاز بالا می‌تواند منجر به قرارگیری در لیست قرمز و به‌تبع آن دسترسی سریع به خدمات حیاتی از جمله بیمه‌ی پزشکی و آموزش، رسیدگی سریع‌تر در امور گمرک، درخواست ویزا و مجوز نگهداری حیوانات و سایر موارد شود. از سوی دیگر افرادی که نمرات کمتری دارند، در لیست سیاه قرار گرفته و دسترسی به خدمات آنها محدود خواهد شد. دولت چین این افراد را غیرقابل اعتماد و آزارساننده به دیگران می‌داند [۲۱]. حتی اطلاعات این افراد را در معرض عموم قرار می‌دهد تا اثر شرم ایجاد کند.

از آنجایی که افزایش و یا کاهش اعتبار افراد بر مبنای قوانین حاکم و توسط ماشین (هوش مصنوعی) انجام می‌شود، عدم تدوین قوانین مشخص و شفاف در مورد این موضوع که چه چیزی رفتار قانون‌گیزانه یا قانون‌مدارانه تلقی می‌شود، به این معنی است که افراد و نهادها نمی‌دانند برای چه چیزی جریمه می‌شوند [۲۲، ۴۲]. از منظر صاحب‌نظران یکی از چالش‌های این سیستم اعتباری همین عدم شفافیت است؛ به‌گونه‌ای که در برخی موارد، افراد بدون اطلاع قبلی نام خود را در لیست سیاه یافته‌اند [۲۳، ۲۸]. به‌عنوان مثال ۸۳/۹ درصد از پاسخ‌دهندگان به نظرسنجی مرکز تحقیقات اجتماعی روزانه جوانان چین می‌ترسند بدون اطلاع در لیست سیاه قرار گیرند [۲۴].

لذا مشکلی که به وجود می‌آورد این است که افراد و شرکت‌ها از وضعیت خود در لیست سیاه آگاه نیستند تا زمانی که شرایطی مانند رزرو بلیط هواپیما برای آنها رخ دهد.

۱.۲ کنترل اجتماعی

مفهوم کنترل، ریشه در دانش سایبرنتیک دارد. سایبرنتیک که از واژه یونانی کوبرنتیس نشأت گرفته است، به‌معنای سکان‌داری و کنایه از حکمرانی است. به‌همین جهت سیستم اعتبار اجتماعی که بر پایه‌ی دانش سایبرنتیک شکل گرفته است، این باور را در پی دارد که چین به واسطه سیستم اعتبار اجتماعی به دنبال کنترل اجتماعی جمعیت خود می‌باشد. به‌عقیده مؤسسه مطالعات سیاسی آسیا^۹ «سیستم جدید چین یک سیستم اعتبار اجتماعی نیست؛ بلکه یک سیستم کنترل اجتماعی» است [۲۵].

در این سیستم اطلاعات افراد به‌صورت مداوم در جهت تخصیص اعتبار مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. مطالباتی که از شهروندان می‌شود نه تنها باعث می‌شود که آن‌ها بر اساس دستور کار مسئولان رفتار کنند

^۹ کره جنوبی

بلکه زندگی و سبک زندگی آن‌ها را نیز شکل می‌دهد. در نتیجه ارزیابی دائمی و مداخله نیمه‌خودکار منجر به تعریف شهروند مبتنی بر امتیاز یا «شهروند سایبرنتیکی»^{۱۰} خواهد شد [۲۶].

صرف نظر از اینکه به نظر می‌رسد یک شهروند در کوتاه‌مدت سیستم را شکست می‌دهد یا خیر، هر چه فرد بیشتر تلاش کند تا زندگی متکی بر خودش داشته باشد، بیشتر به خود داده‌ها و این سیستم وابسته است. در نهایت، دولت به دلیل عدم تقارن اطلاعاتی و معیارهای دلخواه برای مجازات‌ها و پاداش‌ها، دست بالا را در ساخت این سیستم و داده‌ها دارد. نتیجه نهایی تسلط خود به خودی داده‌ها و وابستگی بیشتر به دولت است. در واقع دیجیتالی‌سازی و اطلاع‌رسانی آیت‌های کلیدی با هدف صریح «استفاده از کلان‌داده برای مدرن‌سازی حکمرانی ملی» در دستور کار سیاسی چین می‌باشد؛ موضوعی که قرار است در برنامه‌ی پنج‌ساله‌ی (2020-2025) چین برجسته شود [۲۷]. کنترل اجتماعی در این سیستم اعتباری به دو صورت رخ می‌دهد: کنترل دولت بر شهروندان و کنترل شهروندان بر یکدیگر.

۱.۱.۲ کنترل دولت بر شهروندان

نگرانی محققان از این باب است که کنترل کلی از وضعیت زندگی افراد من جمله رصد مداوم شبکه‌های اجتماعی، استفاده طولانی‌مدت از اینترنت برای انجام بازی‌های ویدیویی، پرداخت دیرنگام قبوض و سایر فعالیت‌ها انجام می‌شود [۲۵]. به همین دلیل برخی شهروندان چینی نگران این نوع کنترل هستند که تحت چنین سیستمی به وجود آمده است؛ به گونه‌ای که این موضوع برای همه‌ی شهروندان بدون هیچ استثناء صدق می‌کند [۲۸]. از طرفی با توجه به شهرت چین به مقررات سخت‌گیرانه و سرکوب سخنانی‌های سیاسی و دیگر فعالیت‌ها، یکی از نگرانی‌های اصلی این است که این سیستم می‌تواند مورد سوء استفاده برای کنترل اجتماعی دولت بر شهروندان قرار گیرد. حتی به دلیل مالکیت دولت بر این سیستم، می‌تواند به راحتی هر کسی را که خط حزبی مربوطه را رعایت نمی‌کند، شناسایی و مجازات کند [۲۸].

از سوی دیگر اعتبار اجتماعی به یکی از پایه‌های قانون ایدئولوژیک جدید «اندیشه‌ی شی جین پینگ»^{۱۱} در مورد حاکمیت قانون» تبدیل شده است [۲۹]. شواهد نشان می‌دهد که مسئولین چین برای عدم قانون‌گریزی این نوع کنترل را الزامی می‌دانند. به عنوان نمونه شرط دریافت وام‌های گران‌قیمت برای افراد کم‌اعتبار، نصب فناوری‌های نظارتی روی وسایل نقلیه افراد می‌باشد تا خودرو و شخص به عنوان دارایی قابل مدیریت تبدیل شوند. در جریان این اطلاعات، این نوع از فناوری نظارتی، رفتارهای رانندگی و مکان‌های وام‌گیرنده را در جریان داده‌های بلادرنگ ثبت می‌کنند. در عین حال قدرت غیرفعال کردن خودرو از راه دور را به وام‌دهندگان می‌دهد [۳۰].

۲.۱.۲ کنترل شهروندان بر یکدیگر

از سویی نیز در این سیستم اعتباری، کنترل به خود شهروندان برمی‌گردد؛ بدین معنا که هر شهروندی برای عدم کاهش اعتبار خود، اطرافیان خود را تحت نظر قرار می‌دهد تا خطایی از آنها سر نزنند. هامفریز توضیح

¹⁰ cybernetic citizenship

¹¹ Xi Jinping

می‌دهد: «به دلیل اینکه داده‌ها از طریق شبکه‌های اجتماعی ردیابی می‌شوند، دولت می‌داند که دوستان شما چه کسانی هستند. اگر هر یک از دوستان شما نظرات سیاسی مخالف پست کنند علاوه بر اینکه امتیاز آن شخص کاهش می‌یابد؛ به دلیل اینکه شما دوست آن فرد هستید موجب افت امتیاز شما نیز می‌شود. با پیوند دادن این دو، واضح است که دولت می‌خواهد همه مراقب دوستانشان باشند که پایشان را از حد فراتر نگذارند» [۳۱].

این حقیقت که کسی به خاطر رفتار دیگران مجازات شود ذاتاً ناعادلانه است [۱۲] سیاست تداعی گناه معمولاً در چین برای کنترل مردم، معترضان و ناآرامی‌ها اعمال می‌شود [۳۲]. اثر زنجیره‌ای که توسط شبکه اجتماعی هرکس ایجاد می‌شود، ممکن است به فرصت‌هایی برای سوزدها منجر شود که ناخودآگاه یکدیگر را کنترل کنند.

برخی نیز معتقدند که سیستم رتبه‌بندی اجتماعی این امکان را به افراد می‌دهد که شایسته‌ترین نامزدهای خدمات عمومی را مشخص کنند و موقعیت‌های مهم را به شایسته‌ترین افراد ارائه دهند [۳۳].

از طرفی امروزه رسانه‌ها در جهت‌دهی افکار عمومی، نگرش و گرایش‌های افراد، قدرت اثرگذاری هنگفتی دارند. این جهت‌دهی فکری، نوعی از یک کنترل نرم می‌باشد که نهایتاً کنترل در عمل را در پی خواهد داشت. در سیستم اعتبار اجتماعی چین نیز رسانه در جلب اعتماد افکار عمومی نقش پررنگی داشته است. بررسی محققان از شبکه‌های خبری چینی و ارتباطات عمومی و همچنین پست‌های رسانه‌های اجتماعی در وبلاگ‌ها، انجمن‌ها و خدمات تابلوی اعلانات چین در مورد این سیستم اعتباری برای یک دوره‌ی شش ماهه در سال ۲۰۱۷ این نتیجه را در پی داشت که اکثر مقالات خبری دارای تمرکز مثبت هستند و این سیستم را به عنوان «درمان همه‌ی مشکلات اجتماعی و اقتصادی» برجسته می‌کنند [۳۴]. این خود مدعی نقش تأثیرگذار رسانه در دیدگاه افکار عمومی است که موجب پذیرش این نوع سیستم از سوی شهروندان چینی شده است.

همان‌طور که مطرح شد در این سیستم، برخی از افراد نه به دلیل اقدامی که انجام داده‌اند، بلکه به دلیل ارتباط با شخصی که رفتار «اعتمادشکنی» انجام داده است، مشمول کاهش اعتبار می‌شوند. در این صورت اگر افراد شروع به گزارش رفتار دیگران کنند تا امتیاز خود را بالا نگه دارند، می‌تواند منجر به ازهم‌پاشیدگی جامعه شود [۳۵]. این موضوع، پدیده‌ی محاکمه توسط رسانه‌ها را آسان‌تر می‌کند که به عنوان فرآیندی پویا برای رسانه‌های خبری افراد در دادگاه افکار عمومی محاکمه و محکوم می‌شوند [۳۶]. در این وضعیت، رسانه‌ها نه تنها به عنوان نماینده‌ی افکار عمومی عمل می‌کنند، بلکه نقش دادستان، قاضی و هیأت منصفه را برای پرچسب‌زدن و شرم‌ساری فرد مورد هدف که از سوی دیگر تقریباً بی‌دفاع است را بر عهده می‌گیرند [۳۷].

از طرفی حقوق مسلم هر فرد عبارتند از:

۱. تحقق عدالت و عدم تبعیض

۲. حق آزادی بیان و عمل

۳. حق آزادی در نقل و انتقال

۴. حفاظت در برابر دخالت در حیطه حریم خصوصی

محدودیت این حقوق تنها زمانی مجاز است که برای احترام به حقوق دیگران، حفاظت از امنیت ملی یا نظم عمومی لازم باشد [۳۸]. با در نظر گرفتن این حقوق جهانی، نگرانی‌های زیادی در مورد سیستم اعتبار اجتماعی چین مطرح شده است [۲۸، ۳۹] که در این بخش به این موضوعات در سیستم اعتبار اجتماعی می‌پردازیم.

۲.۲ تحقق عدالت و عدم تبعیض

تحقق عدالت در این است که هر صاحب حقی به حق خود برسد و در امور اجتماعی در جای شایسته‌ی خود قرار گیرد. در همه‌ی مسائل تضمین در برابر تبعیض، مستلزم این است که با همه‌ی مردم به‌طور یکسان رفتار شود و حق حفاظت برابر از قانون را داشته باشند [۳۸].

در حالی که در گذشته‌ی کشور چین، مجرمان توسط یک نهاد ناظر مانند دادگاه مورد محاکمه قرار می‌گرفتند، اکنون با مجموعه‌ای از مجازات‌ها مواجه هستند که مشترکاً تحت نظر چندین نهاد و اغلب از طریق سیستم‌های هوش مصنوعی اعمال می‌شوند. یکی از بزرگ‌ترین مشکلات این سیستم در حوزه عدالت، اعمال تحریم‌ها بدون هیچ‌گونه فرآیند قضایی است [۴۰]. این نوع از سیستم‌های هوشمند به جهت ذات خطاپذیر خود می‌تواند منجر به خطا در تشخیص اشخاص و اعمال مجازات ناحق شوند، همچنین زمانی که یک نام به لیست سیاه اضافه می‌شود، حذف آن نیز چالش‌برانگیز است حتی اگر برخی مقررات مربوط به حذف، دوره‌ی زمانی مشخص داشته باشند [۲۸، ۲۳، ۱۰]. از منظر محققان، از آنجایی که هیچ فرآیند درستی وجود ندارد که توسط آن افراد از تخلف احتمالی مطلع شوند و فرصتی برای پاسخگویی داشته باشند، عدالت سیستم کاملاً زیر سوال می‌رود [۲۳، ۴۱، ۴۲].

طبق یک سیاست ملی که در اواخر سال ۲۰۱۹ صادر شد، شهروندان می‌توانند اقداماتی را برای ترمیم اعتبار خود انجام دهند؛ مانند اصلاح «رفتار نادرست»، ارائه «خدمات رایگان» و شرکت در «فعالیت‌های خیریه». این رفتارها می‌توانند تا حدی آسیب‌های ناشی از قانون‌شکنی یا انواع دیگر رفتارهای نادرست را جبران کنند. با این وجود این روش می‌تواند نابرابری‌های اجتماعی نیز ایجاد کند؛ زیرا افرادی که دارای سرمایه‌ی بیشتری هستند، بهتر می‌توانند در فعالیت‌های خیریه شرکت کنند و در نتیجه کم‌تر در لیست سیاه قرار می‌گیرند و به امتیازات اعتبار اجتماعی بالاتری دست می‌یابند [۴۳] که این موضوع خود منجر به ایجاد طبقات اجتماعی در جامعه و در نهایت جامعه‌ای کاپیتالیستی^{۱۲} خواهد شد.

همچنین از معایب دیگر، سنتی بودن برخی سیستم‌هاست که در جهت عدم تحقق عدالت حرکت کرده و حتی می‌تواند منجر به ایجاد فساد بیشتر شود؛ به‌عنوان نمونه، رسانه‌ها درباره سیستمی که در شهر جیاکوانگ ماجیا^{۱۳} طراحی شده است، گزارش می‌دهند که یک نفر مسئول رتبه‌بندی همه شهروندان است. یعنی این

¹²Capitalism

¹³Jia kuang Majia

فرد مسئول ثبت دستی رفتارهای «خوب» یا «بد» افراد و اختصاص امتیاز به آنها است. بنابراین در این شرایط شهروندان به صورت دستی ارزیابی می‌شوند. شرح رسانه ادعا می‌کند که برای مثال، یک شهروند که هشت ساعت را به تعمیر یک سبد در زمین بسکتبال پرداخت، ۲ امتیاز دریافت کرده است؛ در حالی که دو شهروند با سپری کردن زمان خود در ارتش، هر کدام ۱۰ امتیاز دریافت کردند و همچنین شهروندی با اهدای ۳۰۰۰ یوان به یک مؤسسه خیریه ۳۰ امتیاز دریافت کرد. منطق پشت اعطای این امتیازها، به‌ویژه از نظر نسبت دادن مقادیر عددی به رفتارهای فردی، نسبتاً نامشخص و خودسرانه به نظر می‌رسد [۱۹] که در این نمونه، اهدای یکباره‌ی هزینه به مؤسسه خیریه سه برابر مهم‌تر از خدمت سربازی شناخته شد.

پژوهشگران معتقدند که از جمله مشکلات دیگر عدم تحقق عدالت این موضوع است که افراد کم‌اعتبار در این سیستم که مشمول مجازاتی مانند عدم تهیه بلیط قطارهای سریع‌السیر می‌شوند، نه تنها شامل کسانی می‌شود که از پرداخت بدهی‌های معوقه خودداری کرده‌اند، بلکه شامل افرادی می‌شود که قراردادهای خدماتی را نقض کرده‌اند و همچنین افرادی که به دلیل استعمال دخانیات در واگن‌های راه‌آهن مجازات شده‌اند [۴۴]. اینکه آیا افرادی که این سه تخلف را مرتکب شده‌اند، دارای همان درجه مجازات هستند یا عواقب جدی مشابهی دارند جای سؤال دارد! بنابراین نمی‌توان از روی برچسب عدم اعتماد علت قصور را تعیین کرد؛ چه زمانی که ناشی از مشکلات اقتصادی یا اجتماعی، سیاسی یا فرهنگی، سهوی یا عمدی و سایر شرایط باشد [۴۳].

مجازات‌های ترکیبی در این سیستم، مجازات‌هایی هستند که نه تنها اختیار و عمل خود فرد را محدود می‌کنند، بلکه بر خانواده و اطرافیان هم تأثیر می‌گذارند؛ به‌عنوان مثال فرزندان اشخاص کم‌اعتبار، از تحصیل در مدارس خصوصی منع شدند [۴۵] با توجه به اینکه هیچ فرزندی خانواده‌اش را خود انتخاب نکرده است، اگر فرزندی والدین ناشایستی داشته باشد، موجب سلب آزادی او از امکانات و در نتیجه رشد و پیشرفت او در چنین جامعه‌ای خواهد شد که خود از تحقق عدالت به دور است. اگرچه مقامات چین سعی می‌کنند این مجازات را به منظور جلوگیری از فرار بدهی توجیه کنند؛ اما نمی‌توانند تأثیر این رفتار را در تضييع حق اساسی کودکان یعنی آموزش نادیده بگیرند [۴۶].

۳.۲ حق آزادی بیان و عمل

آزادی بیان تضمین می‌کند که هر کسی حق دارد بدون مداخله، نظرات خود را بیان کند و ممکن است از طریق هر رسانه‌ای به انتخاب خود به دنبال دریافت و انتقال اطلاعات از هر نوعی باشد [۳۸] و آزادی عمل نیز بیان می‌کند هر انسانی اختیار عمل در رفتار و سرنوشت خود دارد.

یکی از مشکلاتی که از منظر محققان در این سیستم بررسی شد عدم آزادی بیان و عمل در مواردی مثل مغولستان داخلی^{۱۴} است. والدینی که فرزندان خود را با برنامه‌ی درسی اجباری آموزش زبان ماندالین از مدارس خارج می‌کردند، با تهدید در لیست سیاه مواجه شدند^{۱۵} [۴۷].

^{۱۴} منطقه شمالی چین که از سوی شمال با مغولستان و روسیه هم‌مرز است.
^{۱۵} به قسمتی از مواردی که مربوط به سلب آزادی در این سیستم است در بخش‌های قبلی اشاره شد و به سایر موارد این حوزه نیز در ادامه بیشتر می‌پردازیم.

۴.۲ حق آزادی در نقل و انتقال

حق آزادی در نقل و انتقال بیان می کند که همه‌ی مردم باید این آزادی را داشته باشند که در کشور خود حرکت کنند و محل سکونت خود را انتخاب کنند. علاوه بر این، همه‌ی مردم باید اجازه خروج از هر کشوری از جمله کشور خودشان را داشته باشند [۳۸].

یکی از جریمه‌هایی که در این سیستم بیشتر گزارش شده است، ممنوعیت استفاده افراد با اعتبار اجتماعی پایین از نوع خاصی از وسایل حمل و نقل عمومی مانند پروازها یا قطارهای سریع‌السیر است. بر اساس داده‌های دادگاه عالی خلق، دادگاه‌های چین در مجموع ۱۲/۱۱ میلیون نفر را به دلیل سلب اعتماد و کاهش اعتبار مجرم شناخته‌اند. حدود ۱۴/۶ میلیون مسافر از خرید بلیط هواپیما و ۵/۲ میلیون مسافر از خرید بلیط قطار سریع‌السیر منع شده‌اند. نکته قابل توجه این که مجازات‌های مربوط به این حوزه، صرفاً در حمل و نقل محدود نمی‌شود [۴۹]. بنابراین محدودیت سفر یک فرد برای مواردی که معمولاً تخلف جزایی یا جزئی مدنی محسوب می‌شود، به آزادی رفت و آمد فرد تجاوز می‌کند [۱۲].

مشکل اصلی در این نوع برخورد زمانی تشدید می‌شود که مجازات‌های اعمال‌شده‌ی این سیستم، با تخلف انجام‌شده متناسب نباشد [۲۸، ۵۰، ۴۸، ۴۱]. یعنی فرد مورد نظر در اثر عبور از چراغ راهنمایی، محدودیتی در خرید بلیط هواپیما و یا در اثر استعمال دخانیات در واگن‌های راه‌آهن محدودیتی در خرید املاک برای آن اعمال می‌شود. در برخی موارد، پیامدها می‌توانند گسترده باشند و به طور موجهی با تخلف اصلی مرتبط نیستند [۴۱، ۲۸، ۵۰].

بنابراین، این مجازات منجر به ضرر مادی و اعتباری شدیدی برای افراد، شرکت‌ها و سازمان‌ها می‌شود که در خدمت هدف سیستم اعتبار اجتماعی یعنی «دشواری در برداشتن حتی یک قدم برای افراد بی‌اعتبار» است [۵۱].

۵.۲ حفاظت در حیطه حریم خصوصی

حفاظت در برابر مداخله حریم خصوصی مشخص می‌کند که هر کسی حق حفاظت از قانون در برابر چنین مداخله‌ای را دارد [۳۸، ۵۲]. امروزه توجه زیادی به حریم خصوصی شخصی و امنیت اطلاعات معطوف شده است. همان‌طور که بحث شد، فناوری‌های کلان‌داده جمع‌آوری اطلاعات شخصی دقیق را بدون اطلاع افراد امکان‌پذیر می‌سازد و این داده‌ها می‌توانند برای اهداف امنیتی یا سیاسی مورد استفاده قرار گیرند [۵۳]. بنابراین جنبه اصلی از این سیستم که نگرانی‌های مربوط به حریم خصوصی را افزایش می‌دهد، این است که رضایت در جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز نیست [۱۲]. همچنین در این سیستم اعتبار اجتماعی با تجمیع داده‌های مختلف، اطلاعات شخصی و حریم خصوصی ممکن است افشا شود [۱۰]. این در حالی است که روزنامه‌نگاران فاش کرده‌اند که دستیابی به اطلاعات شخصی و حریم خصوصی در چین به طرز شگفت‌آوری آسان است. بنابراین، در شرایطی که مشخص نیست شرکت‌ها و دولت چگونه داده‌ها را با یکدیگر به اشتراک می‌گذارند، نگرانی‌های خود را در مورد خطرات مربوط به امنیت داده‌ها ابراز کرده‌اند [۵۴].

یک مسئله کلیدی در تحول این است که دادگاه‌ها باید بین منافع عمومی در دسترس (امکانات) و حفظ

حریم خصوصی در انتشار اطلاعات تعادل برقرار کنند. بر اساس احکام دادگاه چین در مورد نشر اطلاعات در اینترنت توسط دادگاه‌های مردمی، اطلاعات شخصی شامل آدرس منزل، اطلاعات تماس، شماره شناسنامه، شماره حساب بانکی، وضعیت سلامت، شماره پلاک خودرو و شماره گواهی اموال منقول و غیرمنقول، باید از اسناد حذف شود (دادگاه عالی خلق جمهوری خلق چین ۲۰۱۶). با این حال، هنوز لیست‌های سیاه زیادی وجود دارد که توسط دادگاه‌های محلی منتشر شده‌اند که اطلاعات شخصی مذکور را افشا می‌کنند و نگرانی‌های قابل توجهی را در مورد حفظ حریم خصوصی ایجاد می‌کنند. یکی از اهداف رهبران چینی از افشای اطلاعات این است که فرد مجرم احساس شرم کند و از رفتار خود خجالت زده و در پی جبران آن باشد که در بعد اجتماعی بیشتر به آن می‌پردازیم. از سوی دیگر، نظر پژوهشگران در مورد احساس شرم این است که ناشناس‌سازی اطلاعات شخصی و محدودیت در گسترش لیست سیاه در سیستم اعتبار اجتماعی قدرت شرم را کاهش می‌دهد. اگر مردم قادر به شناسایی افراد در لیست سیاه نباشند، راهبرد شرم به طور مؤثر کار نمی‌کند. از طرفی در چین رایج است که افراد دارای نام‌های مشابهی هستند. بنابراین در بسیاری از موارد، اگر اطلاعات بیشتری ارائه نشود، مشخص نیست که نامی که در لیست سیاه قرار گرفته به چه کسی اشاره دارد. در واقع، چندین گزارش خبری تاکید کرده‌اند که افراد با همین مشکل تحت تأثیر هویت اشتباه قرار گرفتند. به این ترتیب، لیست‌های سیاه سیستم اعتبار اجتماعی با معضلی بین حفاظت از حریم خصوصی و اثربخشی شرم‌نامه‌سازی مواجه هستند [۸۸].

بنابراین شیوهی انتشار اطلاعات افرادی که در لیست‌های سیاه قرار گرفتند، عامل کلیدی نقض اصل انتقال اطلاعات محرمانه است [۵۵]. برخی از محققان معتقدند یک سیستم اعتبار اجتماعی که رفتار انسان‌ها را قضاوت می‌کند و رتبه‌بندی را منتشر می‌کند، ظالمانه و تجاوز بزرگ به حریم خصوصی به نظر می‌رسد [۱۲].

۳ اقتصادی

انگیزه‌ی اولیه از ایجاد یک سیستم اعتباری، به اوایل دهه‌ی ۱۹۹۰ در چین به رفع مشکلات اقتصادی بر می‌گردد، جایی که شرکت‌ها و افراد با عدم پرداخت بدهی‌ها و وام‌های دریافتی به یکدیگر و دولت بدهکار شدند؛ لذا در شانزدهمین کنگره‌ی حزب در سال ۲۰۰۲، رئیس‌جمهور جیانگ زمین تاکید کرد که چین باید یک سیستم اعتبار اجتماعی سازگار با اقتصاد بازار مدرن ایجاد کند [۵۶].

حزب کمونیست چین با توجه به کاهش اعتماد عمومی در معاملات، در پی ایجاد یک سیستم اعتباری اجتماعی مبتنی بر قوانین برآمد تا اعتماد را در جامعه تقویت کند و به نوبه خود اعتماد رسمی قوی‌تری به نهادها ببخشد. از دیدگاه برخی صاحب‌نظران در این نوع سیستم، هزینه‌های مبادله در بخش تجاری کاهش می‌یابد؛ زیرا در این صورت خطر تعامل با افراد کم‌اعتبار تقلیل می‌یابد. به این ترتیب، معاملات کارآمدتر می‌شوند که این باعث رشد بیشتر اقتصادی خواهد شد؛ اما نقدی که بر این موضوع وارد می‌شود، در این است که اگر شخصی بر اثر شرکت در امور غیرمالی اعتبار اجتماعی کسب کرده باشد، چه تضمینی وجود دارد که در معاملات نیز این شخص دارای اعتبار بالایی خواهد بود؟ به‌عنوان نمونه، فردی که در اثر اهدای خون یا شرکت در امور خیریه امتیاز خود را افزایش داده، چه تضمینی وجود دارد که در معامله فرد معتبری باشد؟

در بعد اعتبار شرکت‌ها و سازمان‌ها برخی معتقدند هدف سیستم اعتبار اجتماعی افزایش اعتماد در رابطه بین کسب‌وکار و همچنین روابط با سایر ذینفعان مرتبط (مانند سرمایه‌گذاران) از دو طریق است. اولاً، شفافیت اطلاعات، ریسک ذاتی در انتخاب شرکای تجاری را کاهش می‌دهد. ثانیاً مجازات‌ها و پاداش‌های مشترک با افزایش هزینه‌های عدم انطباق نه تنها خود کسب‌وکار، بلکه اعتبار شرکت‌های وابسته را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. این امر به‌ویژه آنجایی نمود پیدا می‌کند که ارتباط تفاهم‌نامه بین مجازات‌ها و پاداش‌ها بین بخش‌ها و کنش‌گران منجر به عواقب شدیدتری برای شرکت‌ها می‌شود. به‌عنوان مثال، برای مناقصه‌های دولتی، یک معیار انتخاب، نه تنها انطباق با عملکرد شرکت اصلی، بلکه شرکای تجاری آن نیز می‌باشد (این که آن‌ها در فهرست سیاه باشند در ارزیابی شما هم تأثیر منفی می‌گذارد). [۵۷].

همچنین هنگامی که نهادهای شرکتی به دلیل قصور در قوانین در لیست سیاه قرار می‌گیرند، علاوه بر این که سازمان مشمول تحریم‌ها و رد صلاحیت‌ها می‌شود، مالکان و مدیران اجرایی نیز با محدودیت‌هایی در هزینه‌ی سفر، تعطیلات و ثبت نام در مدرسه فرزندانشان مواجه می‌شوند [۷، ۳۵]. به عبارتی اگر شرکتی به دلیل عدم اعتماد در لیست سیاه قرار گیرد، نهاد و افرادی مانند: خود شرکت، نمایندگان حقوقی شرکت، افرادی که مستقیماً مسئول این تخلف هستند، می‌توانند مجازات شوند [۵۹].

۴ اجتماعی

ظهور انبوهی از پلتفرم‌های دیجیتال در ارتباط با پیشرفت‌های محاسباتی که ظرفیت ذخیره‌سازی داده‌های بسیار زیادی را امکان‌پذیر می‌سازد، جامعه‌ای را به وجود می‌آورد که در آن بسیاری از جنبه‌های رفتار و زندگی انسان به صورت کمی اندازه‌گیری می‌شوند و قضاوت انسان با مدل‌های الگوریتمی جایگزین می‌شود [۶۰، ۵۸]. سیستم اعتبار اجتماعی نمونه‌ای از این پلتفرم است که در این بخش به این موضوع از دیدگاه اجتماعی می‌پردازیم.

۱.۴ شخصیت اجتماعی

اعتماد در محیط‌های بازار و کسب و کار اغلب حساب‌شده و شاید به حق باشد؛ زیرا معاملات در این زمینه به شدت حساس و سودمند هستند؛ در حالی که اعتماد در تعاملات اجتماعی گسترده‌تر و رابطه‌ای است؛ زیرا هنگامی که باورهای قوی در مورد حسن نیت، صداقت، تلاش‌های خیرخواهانه دیگران وجود دارد، روابط اجتماعی محکم‌تر می‌شوند [۸۹]. از منظر پژوهشگران «اخلاق را نمی‌توان به دولت یا بازار سپرد؛ بلکه باید از طریق یک جامعه مدنی قوی پرورش داد [۶۱].»

همچنین یکی از چالش‌ها تحت منطق کمی‌سازی - محاسبه عددگونه - شخصیت افراد مرموز و غیرقابل کنترل قابل ارزیابی نیست و به‌عنوان جلوه‌های قابل محاسبه عقلانیت^{۱۶} (علمی) ظاهر می‌شوند؛ لذا یکی از مشکلات اساسی این سیستم ارزیابی اعمال کیفی افراد به صورت کمی است [۶۲]. این توجه نشان‌دهنده‌ی یک فرآیند کلی از اقتصادی‌شدن جامعه است که در آن منطق‌های اقتصادی وارد حوزه‌های غیراقتصادی

¹⁶rationality

می‌شوند [۶۳].

همان‌طور که پیش‌تر نیز ذکر شد، طبق یک سیاست ملی که در اواخر سال ۲۰۱۹ صادر شد، شهروندان می‌توانند اقداماتی را برای ترمیم اعتبار خود انجام دهند؛ مانند اصلاح «رفتار نادرست»، ارائه «خدمات رایگان» و شرکت در «فعالیت‌های خیریه». مضاف بر این موضوع که رفتار ترمیمی مطرح‌شده، ارتباط کمی با رفتار اعتمادساز دارد، می‌تواند اعتماد مردم به فرد مورد نظر را به طور کامل از بین ببرد [۴۳]؛ زیرا زمانی که فردی اعتبارش در میان مردم از بین برود به سختی می‌تواند مجدداً منزلت قبلی خود را کسب کند. سیستم‌های امتیازدهی به‌جای توانمندسازی افراد برای ایجاد و تمرین اعتماد، آن‌ها را برای کسب امتیاز بیشتر تشویق می‌کنند. در این سیستم، افراد تنها به هر روشی برای افزایش امتیازدهی تلاش می‌کنند تا متغیرهای ورودی را با خروجی مورد انتظار هماهنگ کنند؛ چه این روش‌ها از نظر اخلاقی خوب باشند و چه نامربوط باشند. در این صورت افراد دیگر نیازی به تعامل با دیگران برای اثبات قابل اعتماد بودن و کیفیت روابط اعتماد ندارند؛ بلکه آن‌ها مجبور می‌شوند برای نظارت بر وضعیت خود، بیشتر با الگوریتم‌ها تعامل کنند. این انتقال ارزیابی از عقل انسانی به عقلانیت الگوریتمی، تجلی معاصر عقل ابزاری صوری است؛ نوعی از عقلانیت که تنها مربوط به هماهنگی ابزارهای مؤثر با مقاصد عقلانی است [۶۵]. همچنین در ارتباط با نکته اخیر، مفهوم بازی‌سازی اعتبار اجتماعی نیز از دیدگاه غیرتجربی توسط سایر محققان مورد بحث قرار می‌گیرد [۶۶]. نکته پراهمیت دیگر این است که با توجه به وابسته‌شدن شهروندان به اعتباردهی دولت در ازای اعمالی من جمله اخلاقی، ارزش عمل در امتیاز آن نمایان می‌شود و نه در ارزش واقعی عمل؛ در این صورت اگر به‌ازای یک عمل اخلاقی، مردم اعتباری دریافت نکنند یا اعتبار پایینی دریافت کنند، ممکن است آن عمل را کنار بگذارند. در این شرایط علاوه بر شرطی شدن جامعه، ارزش واقعی عمل به خودی خود از بین می‌رود.

۲.۴ ساختار برچسب و شرم

در دیدگاه پژوهشگران، شرم به‌عنوان نوعی کنترل اجتماعی غیررسمی شناسایی و با شواهد تجربی نشان داده می‌شود که مجازات شدیدتری است و تأثیر قوی‌تری بر افراد نسبت به تحریم‌های رسمی توسط پلیس و قانون دارد [۶۷، ۶۴]. از نظر محققان شرم سه کارکرد عمده را داراست:

۱. به‌عنوان ابزاری برای کنترل اجتماعی که تلاش می‌کند رفتارهای پرخطرانه یا نامطلوب را سرکوب کند.

۲. به‌عنوان فشاری که انسجام اجتماعی را در جامعه از طریق طرد و ایجاد فاصله اجتماعی بین اعضای منحرف و گروه حفظ می‌کند.

۳. و به‌عنوان ابزاری مهم برای تسلط بر دیگران و دستکاری موقعیت اجتماعی آنها [۶۸].

تئوری برچسب‌گذاری به دنبال این است که «نشان دهد که چگونه هنجارها و انتظارات اجتماعی پیرامون یک برچسب به ساختن هویت برچسب‌خورده کمک می‌کنند [۶۹]» همچنین هدف رهبران چینی نیز از انتشار اطلاعات مجرمین این است که با توجه به این عمل احساس شرم کرده در پی جبران آن باشند.

با این تعریف، افکار عمومی بر رفتار افراد تأثیر می‌گذارد؛ در این شرایط ممکن است موجب طرد شدن افراد از سوی دیگران (به‌عنوان مثال، از یک گروه) شود. به‌عبارت دیگر، شرم نتیجه تهدیدی برای پیوند اجتماعی است و با احساس هویت فردی و شخصی مرتبط است [۷۰]. حتی این نوع رفتار برخلاف هدف مذکور می‌تواند اعتماد مردم به فرد مورد نظر را به‌طور واقعی از بین ببرد. این برچسب‌ها، به‌ویژه برچسب‌های منفی، می‌توانند گروه‌ها را از طریق ایجاد کلیشه‌های منفی قوی از بین ببرند و بنابراین می‌توانند ابزاری قدرتمند برای اعمال کنترل اجتماعی و ابزاری برای دستکاری هویت‌ها باشند [۷۱].

از جمله فعالیت‌هایی که سیستم اعتبار اجتماعی چین در این راستا انجام می‌دهد، می‌توان به‌عنوان نمونه به شهرهای مختلف، مانند ژنگزو^{۱۷} یا دانگ‌فنگ^{۱۸} اشاره کرد که به‌هنگام تماس با فردی در لیست سیاه، پیام صوتی پخش می‌شود تا به‌گیرنده‌ی تماس اطلاع دهد فرد مورد نظر در لیست سیاه قرار دارد و مجرم قانونی است [۷۲، ۷۳].

همچنین افراد متخلفی که در لیست سیاه قرار گرفته‌اند اطلاعات و تصویرشان بر روی صفحات نمایش (LED) بزرگ در ایستگاه‌های قطار یا در نمای بیرونی ساختمان‌ها در معرض عموم به‌جهت شرم‌نده‌سازی قرار می‌گیرد که شکل ۱ نمایانگر این موضوع است.

شکل ۱: نمایش تصویر متخلفان بر روی صفحه نمایش‌های شهری

به این ترتیب، فرایندهای برچسب‌گذاری ممکن است اشکال جدید نابرابری را بیش از پیش تقویت کرده و روابط قدرت نابرابر موجود را حفظ کنند [۹۰]. پیامدهای برچسب‌گذاری به سه طریق اصلی با عدم توازن قدرت در فرآیندهای برچسب‌گذاری مرتبط هستند:

آ) به‌دلیل فاصله بین برچسب‌گذار و برچسب‌گیرنده، برچسب‌گذاری (به‌طور خاص برچسب‌گذاری

¹⁷Chinese : 鄭州 English: Zhengzhou

¹⁸Chinese: 登封; English: Dongfeng

بوروکراتیک) ممکن است منجر به عدم پاسخگویی نه تنها برای چگونگی طبقه‌بندی، بلکه برای نتایج این طبقه‌بندی شود [۷۴].

ب) فرآیندهای برچسب‌گذاری که انگیزه‌های متنوعی را در پی دارد، منجر به نتایج متفاوتی از جمله نتایج پیش‌بینی نشده و معمولاً منفی می‌شوند.

شواهد فراوانی وجود دارند که نشان می‌دهند برچسب‌ها می‌توانند باعث تبعیض و انگ‌زدن به افراد شوند و حتی بر روابط اجتماعی نزدیک، مانند بین اعضای خانواده و درون جوامع تأثیر بگذارند [۷۵].

ج) فرآیندهای برچسب‌گذاری بوروکراتیک ممکن است به سادگی تفاوت‌های میان آن‌هایی که برچسب یکسانی دارند را نادیده بگیرند [۷۶]. به عنوان مثال، در شرایط قصور مالی، شرکت‌هایی که موفق به پرداخت جریمه‌های کوچک نشده‌اند (در یک مورد تنها ۶۰۰ یوان) خود را در همان لیست سیاه شرکت‌هایی که در بازپرداخت وام‌های میلیاردی قصور کرده‌اند، یافته‌اند [۷۷].

۵ ابعاد فنی

افزایش دسترسی به ابزارهای تکنولوژیک، قابلیت‌های جمع‌آوری و ارزیابی داده‌های چین را به شدت افزایش داده و اینترنت را به نوعی سرویس اطلاعات دیجیتال خصوصی تبدیل کرده است. در این بخش به نحوه پیاده‌سازی این سیستم و مشکل عدم یکپارچه‌سازی آن می‌پردازیم.

۱.۵ پیاده‌سازی

چین به نظارت شدید دولتی شهروندان با استفاده از روش‌هایی مانند دوربین مداربسته، سنسور اینترنتی و تجزیه و تحلیل کلان داده شهرت دارد [۷۸]. معروف‌ترین ابزار نظارتی در اختیار دولت، شبکه ۶۲۶ میلیون دوربین است که به دولت در تشخیص چهره به منظور شناسایی و ردیابی افراد کمک می‌کند [۷۹]. شکل ۲ نمایی از این شبکه دوربینی را نشان می‌دهد.

شکل ۲: نمایی از شبکه دوربینی سیستم اعتبار اجتماعی در چین

در حال حاضر چندین شهر در چین از فناوری‌های تشخیص چهره برای ردیابی و شناسایی مجرمانی مانند کسانی که از وسط خیابان عبور می‌کنند استفاده و بلافاصله نام آنها را در رسانه‌های محلی منتشر می‌کنند [۸۰، ۹۲]. این فناوری‌های تشخیص چهره در حال حاضر در فرودگاه‌ها و بانک‌ها و بسیاری از اماکن دیگر برای تایید هویت و همچنین اجازه دسترسی به مکان‌هایی مانند هتل‌ها و اقامتگاه‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرند [۷۸]. این فناوری حتی برای جرایم جزئی پلیس مانند سرقت دستمال توالیت از دستشویی‌های عمومی با محدود کردن میزان دستمال توالیتی که می‌توان برداشت کرد نیز مورد استفاده قرار می‌گیرد [۸۱، ۹۳]. علاوه بر این، فناوری تشخیص چهره به‌طور گسترده در چین برای موارد مختلف از دسترسی به سیستم مترو گرفته تا تعیین صلاحیت برای خدمات آنلاین تلفن همراه استفاده می‌شود [۸۲].

از طرفی به‌منظور اعتبار بخشی و اجرای سیستم اعتبار اجتماعی، اولین قدم این است که اطمینان حاصل شود که همه - افراد و سازمان‌ها - قابل شناسایی باشند [۸۳]. برای انجام این کار، کدیکتایی به نام «کد اعتبار اجتماعی یک شکل»^{۱۹} ایجاد شد که شناسه‌های منحصر به فرد و سیستم‌های ثبت نام‌های حقیقی را برای پلتفرم‌های دیجیتال فراهم می‌کند تا دولت بتواند داده‌ها را به افراد و مشاغل مرتبط کند، در کنار استفاده از الگوریتم‌های تشخیص افراد، یک مشکل بالقوه این سیستم استفاده از الگوریتم‌های پیش‌بینی‌کننده به‌عنوان روشی برای سیاست‌گذاری است [۱۲]. در حالی که الگوریتم‌ها می‌توانند در حدس‌زدن شخصیت و رفتار افراد مفید باشند، می‌توانند برای نظارت انتخابی و نمایه‌سازی گروه‌ها، حتی زمانی که هیچ جرمی مرتکب نشده‌اند، استفاده شوند [۸۴، ۴۲]. این به نگرانی اساسی بر می‌گردد که سیستم اعتبار اجتماعی فقط به‌عنوان ابزار دیگری برای سرکوب استفاده می‌شود تا برنامه‌ای که به‌طور مؤثر جامعه را بهبود بخشد [۲۳، ۴۲].

برخی پژوهشگران معتقدند که سیستم اعتبار اجتماعی ظریف‌تر از ابزارهای نظارت سنتی است زیرا اهداف سیاسی را با الگوریتم‌ها ترکیب می‌کند [۸۴]. چندی از محققان برای این سیستم از تعبیر «حکومت الگوریتمی»^{۲۰} یاد کردند [۶۵]. از دیگر چالش‌های این سیستم در پیاده‌سازی این است که بخش بزرگی از جمعیت چین همچنان از نظر دیجیتالی محروم هستند و امکان جمع‌آوری داده‌های مربوط به رفتار آنها با استفاده از فناوری‌های مدرن محدود است [۱۹].

۲.۵ عدم یکپارچگی

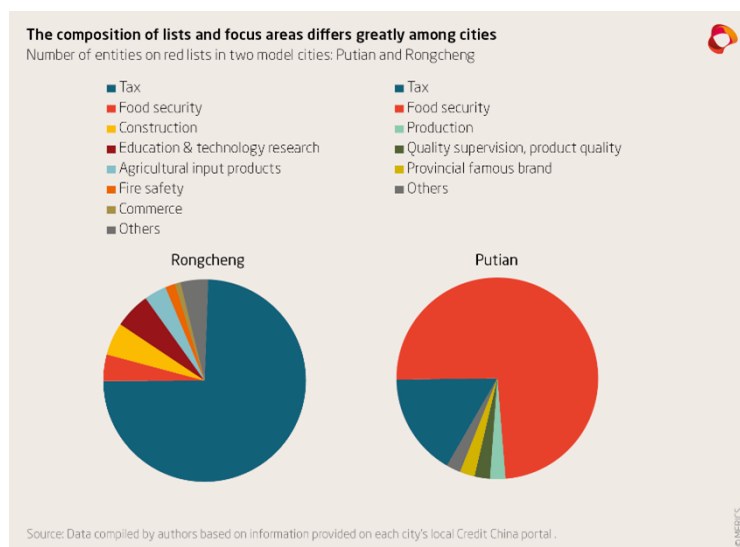
پوشش رسانه‌ای بین‌المللی که اغلب بر سال ۲۰۲۰ به‌عنوان تاریخ پایان طرح سیستم اعتبار اجتماعی از سال ۲۰۱۴ متمرکز شده بود این تصور را ایجاد می‌کرد که این سیستم به‌عنوان یک سیستم یکپارچه تا سال مذکور وارد عمل می‌شود. با وجود این واقعیت که برخی از مکانیزم‌های کلیدی آن سال‌ها است که وجود دارند، این سیستم اعتباری امروز یک سیستم یکپارچه و استاندارد نیست. آنچه امروز ایجاد شده است را می‌توان به بهترین شکل به‌عنوان یک چارچوب سیاست توصیف کرد که شامل تعداد زیادی از ابتکارات، یا به‌عنوان سیستمی از سیستم‌ها است [۱۷]. در حال حاضر، جمع‌آوری این داده‌ها و توسعه برنامه‌های آزمایشی بر عهده

¹⁹uniform social credit code

²⁰algorithmic governmentality

دولت‌های محلی، عمدتاً در سطح شهرداری‌ها است. این فرآیند غیرمتمرکز است و نهادهای اداری مختلف بر اساس صلاحیت‌های خود بر حوزه‌های خاص تمرکز می‌کنند [۱۹].

یکی از مشکلات موجود در بعد فنی این است که هیچ نمره اعتباری واحدی وجود ندارد؛ بلکه پلتفرم‌های ملی و محلی از سیستم‌های ارزیابی یا رتبه‌بندی متفاوتی استفاده می‌کنند [۵۹]. به‌عنوان مثال، در شهر سوژو^{۲۱}، سیستم اعتباری^{۲۲} افراد را به‌صورت عددی در مقیاس ۰ تا ۲۰۰ طبقه‌بندی می‌کند، در حالی که در شهر سوشین^{۲۳}، سیستم اعتباری^{۲۴} رتبه‌بندی را از ۱۰۰۰ امتیاز شروع می‌کند و بسته به امتیاز، افراد به دسته‌هایی از A++ (بالاترین) تا D (پایین‌ترین) تقسیم می‌شوند [۸۵]. تفاوت‌هایی بین نسخه‌های محلی سیستم اعتبار اجتماعی وجود دارند که مشکل برابری در مقابل قانون را ایجاد می‌کنند [۸۶]. در واقع آنچه ممکن است منجر به لیست سیاه در یک شهر شود، ممکن است منجر به لیست سیاه در شهر دیگر نشود. شکل ۳ نشان می‌دهد که چگونه شهرها، فهرست‌های قرمز کاملاً متفاوتی را طراحی کرده و آنها را به‌طور متفاوتی اعمال می‌کنند. در سطح ملی نیز ۲۷ شهر آزمایشی در درجه اول به لیست‌های قرمز و سیاه دوتایی متکی هستند [۵۹]. از جمله مشکلات دیگر این است که امتیازها نیز بین شهرها به اشتراک گذاشته نمی‌شود زیرا هرکدام از آنها معیارها و مکانیسم‌های امتیازدهی متفاوتی استفاده می‌کنند؛ اگرچه برخی شهرها توافق‌نامه‌های تبدیلی امضا کرده‌اند [۸۷، ۹۴].

شکل ۳: لیست قرمزهای متفاوت دو شهر مختلف

²¹ Suzhou
²² Osmanthus
²³ Suqian
²⁴ Xichu

۶ نتیجه گیری

سیستم اعتبار اجتماعی چین، سیستمی است که شهروندان را به جهت امتیازدهی به طور مداوم از جنبه‌های مختلف ارزیابی می‌کند و با استفاده از راهبرد تنبیه و پاداش و سپس اعمال محدودیت و دسترسی‌های متنوع، به طور خلاصه با استفاده از اهرم فشاری، به امکاناتی که قبل از این قابل دسترس همگان بود، محصور به دسترسی افرادی می‌کند که شاخص‌های همسو با دولت داشته باشند. این سیستم به جهت شالوده‌ی اصلی خود یعنی دانش سایبرنتیک امروزه مورد توجه کشورهای بیشتری قرار گرفته است؛ چرا که با این نوع سیستم شهروندان تحت حاکمیت دولت و آسان‌تر قابل کنترل هستند. بررسی منابع مختلفی که در این مقاله صورت گرفته است نشان می‌دهد که پیاده سازی چنین سیستمی با چالش‌های جدی اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، قانونی و فنی مواجه است و امکان ارائه این الگو برای همه کشورهای دنیا بدون در نظر گرفتن بافت فرهنگی و اجتماعی آنها چندان امکان پذیر نیست، بررسی جزئی‌تر این مطالب نیاز به پژوهش‌های عمیق‌تری دارد که در مقالات بعدی به آن پرداخته می‌شود.

مراجع

- [1] Hurley, M., & Adebayo, J. (2017). Credit scoring in the era of big data. *Yale Journal of Law and Technology*, 18, 1-54. Retrieved from <http://digitalcommons.law.yale.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1121&context=yjolt>.
- [2] Schneier, B. (2016, January 11). The risks –and benefits –of letting algorithms judge us. Retrieved from <https://edition.cnn.com/2016/01/06/opinions/schneier-china-social-scores/index.html>.
- [3] Redrup, Y. (2017, December 25). How email and smartphone data could help you get a loan. <http://www.afr.com/technology/how-email-and-smartphone-data-could-help-you-get-a-loan-20171202-h02zi0>.
- [4] Reisinger, D. (2015, December 1). Why Facebook profiles are replacing credit scores. Retrieved from <http://fortune.com/2015/12/01/tech-loans-credit-affirm-zest/>.
- [5] Jahberg, H. (2018, February 17). Germany edges toward Chinese-style rating of citizens. Retrieved from <https://global.handelsblatt.com/politics/germany-mass-surveillance-social-credit-china-big-data-710626>.
- [6] Han, J. (2014, July 27). “The Meaning and Extension of Social Credit System.” *China’s Reform Daily*. http://www.crd.net.cn/2014-07/27/content_12105536.htm.
- [7] Xin Dai. (2020, January 15). Enforcing Law and Norms for Good Citizens: One View of China’s Social Credit System Project, 63:34–38. Retrieved from <https://doi.org/10.1047/s36301-020-00231-2>.
- [8] Lin, H. (2003). The Definition and Attributes of Credit and the Construction of China’s Credit System (Xinyong De Dingyi He Shuxing Yu Zhongguo Xinyong Zhidu Jianshe). *Fujian Finance* 10: 1–4.

- [9] Shi, X. (2007), “On Evolution of the Concept of Credit (Lun Xinyong Gainian De Lishi Yanjing).” *Journal of Peking University* 44 (6): 120–24.
- [10] Yongxi Chen & Anne Sy Cheung. (2017). The Transparent Self under Big Data Profiling: Privacy and Chinese Legislation on the Social Credit System, *12 J. COMP. L.* 356, 322. (explaining the difference between government and commercial systems).
- [11] Alexandra Ma. (2018, Oct 28). China has started ranking citizens with a creepy ‘social credit’ system —here’s what you can do wrong, and the embarrassing, demeaning ways they can punish you, *BUS. INSIDER* , archived at <https://perma.cc/H9SZ-9700> (detailing how individuals placed on the blacklist for bad behavior are restricted in their daily lives).
- [12] Lizzy Rettinger. (2020). The Human Rights Implications of China’s Social Credit System, *Journal of High Technology Law*, Vol. XXI, No. 1.
- [13] Liu, Xiaoyuan [刘肖原]. (2016). On the Construction of the Social Credit System in China [我国社会信用体系建设研究]. Beijing: Intellectual Property Publishing House [知识产权出版社].
- [14] State Council Notice Clearing “Triangular Debts” across the Country. http://www.gov.cn/zhengce/content/2010-12/17/content_2337.htm.
- [15] Liang, F., Das, V., & Kostyuk, N. (2018). Constructing a data-driven society: China’s social credit system as a state surveillance infrastructure. *Policy & Internet*, 10(4), 352–377.
- [16] State Council General Office. (2007). ”State Council General Office Some Opinions Concerning the Construction of a Social Credit System (Guowuyuan Bangongting Guanyu Shehui Xinyong Tixi Jianshe De Ruogan Yijian).” 1–3. http://www.gov.cn/zwgk/2007-04/02/content_554314.htm.
- [17] http://www.gov.cn/zfwj/2014-02/10/content_2411577.htm.
- [18] State Council, The State Council Notice on Outline of Social Credit System Construction (2014-2020), 2014.
- [19] Alicja Bachulska. (2020, September). China’s social credit system and its development: between “Orwellian nightmare” and technocratic utopia?, *Asia Research Centre Report*.
- [20] Chen, Y.-J., Lin, C.-F. and Liu, H.-W. (2018). ‘“Rule of Trust” : The Power and Perils of China’s Social Credit Megaproject’ , *Columbia Journal of Asian Law*, 29(1), pp. 1–32.
- [21] Lee, Claire Seungeun. (2019, May 08). Datafication, dataveillance, and the social credit system as China’s new normal , *ONLINE INFORMATION REVIEW : THE INTERNATIONAL JOURNAL OF DIGITAL INFORMATION, RESEARCH AND USE*, Vol. 38, Issue 6, pages 784 –795.
- [22] Vrinda Vinayak. (2020, April 19). The Human Rights Implications of China’s Social Credit System, *OXFORD HUMAN RIGHTS HUB* archived at <https://perma.cc/2A9Q-ZDEA>.

- [23] Xinyuan Wang. (2019, Dec. 19). Hundreds of Chinese citizens feel just fine about the controversial social credit system, PRI archived at <https://perma.cc/SKC2-42ZN>.
- [24] Hao, Jing. (2020). ”论行政法视域下正当程序对信用监管机制的规制 (On the Regulation of the Credit Supervision Mechanism from the Perspective of Administrative Law).” Journal of Hebei Youth Administrative Cadres College 29(5): 66–71.
- [25] The Asan Institute for Policy Studies ,Orwell’ s Nightmare: China’s Social Credit System. (2017) [Electronic resource]. <http://en.asaninst.org/contents/orwells-nightmare-chinas-socialcredit-system/> (accessed: 27.01.2020).
- [26] Orgad, Liav, and Wessel Reijers. (2020). “How to Make the Perfect Citizen? Lessons from China’s Model of Social Credit System.” Social Science Research Network. <https://doi.org/10.2135/ssrn.3467533>.
- [27] Yu, Qian 余茜. (2020). “十四五” 治理有 “数” 开新篇 (In the ”Fourteenth Five-Year Plan,” governance will draw on “data” to open a new chapter).” October 27. <http://theory.people.com.cn/n1/2020/1027/c40531-31747012.html> (accessed: October 30, 2020).
- [28] Martin Chorzempa et al. (2018). China’s Social Credit System: A Mark of Progress or a Threat to Privacy?, PETERSON INST. FOR INT’ L ECON. 1, 1. <https://perma.cc/M7H5-KWSH>, <https://perma.cc/5PUX-7QHV>.
- [29] Xinhua. (2020). “近平在中央全面依法治国工作会议上强调坚定不移走中国特色社会主义法治道路为全面建设社会主义现代化国家提供有力法治保障 (Xi Jinping emphasizes need to unswervingly follow the path of Socialist Rule of Law with Chinese Characteristics at Central Committee’s Work Conference on Comprehensive Rule of Law, in order to provide a strong legal foundation for the construction of a modern socialist country)” . http://www.xinhuanet.com/politics/leaders/2020-11/17/c_1126575662.htm (accessed: November 25, 2020).
- [30] Diab, Ramon Salim. (2017). “Becoming-Infrastructure: Datafication, Deactivation, and the Social Credit System.” Journal of Critical Library and Information Studies 1, no. 1.
- [31] Humphries, Matt. (2015, October 6). “Every Chinese Citizen Will Soon Have a Score Based on How They Live and Conform.” Geek.com. (accessed December 5, 2015). <http://www.geek.com/news/every-chinese-citizen-will-soon-have-a-score-based-on-how-they-live-and-conform-1634672/>.
- [32] Deng, Y. and O’ Brien, K.J. (2013). “Relational repression in China: using social ties to demobilize protesters,” China Quarterly, Vol. 215, pp. 535-454.
- [33] Julia P. Bayer, Valeria A. Vasilyeva, Inna A. Vetrenko. (2020). The Social Credit System of the People’ s Republic of China through the Eyes of Foreign Researchers // Administrative consulting. No. 7. P. 20–31.
- [34] Mareike Ohlberg, Shazeda Ahmed, and Bertram Lang, (2018). Central Planning, Local Experiments: The Complex Implementation of China’s Social

- Credit System. <https://www.merics.org/en/microsite/china-monitor/central-planning-local-experiments>.
- [35] Father with Low Credit Score Causes University to Suspend Son's Admission Application, CGTN (July 13, 2018) archived at https://news.cgtn.com/news/3d3d581d63637a4e62397a6333553d45/share_p.html.
- [36] Greer, Chris, and Eugene McLaughlin. (2011). 'Trial by media' : Policing, the 24-7 news mediasphere and the 'politics of outrage' . *Theoretical Criminology* 15: 23-46.
- [37] Greer, Chris, and Robert Reiner. (2014). Labelling, deviance and media. In *Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*. Edited by Gerben Bruinsma and David Weisburd. Berlin: Springer, pp. 2654-23.
- [38] Universal Declaration of Human Rights, G.A. Res. 217 (III) A, U.N. Doc. A/RES/217(III) (Dec. 10, 1948) [hereinafter UDHR] (reaffirming the United Nation's faith in fundamental human rights). It is essential to promote the development of friendly relations between nations, whereas the peoples of the United Nations have in the Charter reaffirmed their faith in fundamental human rights, in the dignity and worth of the human person and in the equal rights of men and women and have determined to promote social progress and better standards of life in larger freedom. Id. International Covenant on Civil and Political Rights, Dec. 16, 1966, S. Exec. Rep. 102-23, 829 U.N.T.S. 171 [hereinafter ICCPR] (demonstrating that human beings can only enjoy civil and political freedom if they have civil and political rights). International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights, Dec. 16, 1966, S. Exec. Doc. 79-2 977 U.N.T.S 171 [hereinafter ICESCR] (recognizing human rights in economic, social, and cultural realms). <https://perma.cc/KMA2-VCGF>.
- [39] Evelyn Cheng. (2019, Sept. 3). China is building a 'comprehensive system' for tracking companies' activities, report says, CNBC , archived at <https://perma.cc/E4D6-XEFM>.
- [40] Daithí Mac Síthigh & Mathias Siems. (2019, Sept. 4). The Chinese Social Credit System: A Model for Other Countries?, 66 MODERN L. REV. 844, 1071 (detailing the reality of the envisioned rating system).
- [41] Yu-Jie Chen et al. (2018). "Rule Of Trust" : The Power and Perils of China's Social Credit Megaproject, 32 COLUM. J. OF ASIAN L. 1, 14-15.
- [42] Christina Larson.(2018 Aug. 20). Who Needs Democracy When You Have Data?, MIT TECH. REV. archived at <https://perma.cc/Y3WD-EFMD>.
- [43] Cheung, A., & Chen, Y. (2022). From Datafication to Data State: Making Sense of China's Social Credit System and Its Implications. *Law & Social Inquiry*, 47(4), 1137-1171. doi:10.1017/lis.2021.56.
- [44] Notice on Restricting the Access to Trains of Specified Seriously Trust-breaking Persons within a Given Period [关于在一定期限内适当限制特定严重失信人乘坐火车推动社会信用体系建设的意见] (Notice on Access to Trains), (March 2, 2018).
- [45] Legal Daily. (2018 , August 5). "Posing Restrictions on the Children of Trust-Breaking Persons Is Not Based on Guilt by Kinship" [父母失信子女受限并非株连].<http://legal.people.com.cn/n1/2018/0645/c42510-30207954.html>.

- [46] Li, Shuo [李烁]. (2021). “On the Legality of Combined Punishments for Trust-breaking [Behaviors] and Its Restoration: Analysis of the MOU on Combined Punishments for Trust-breaking Judgement Defaulters” [论失信联合惩戒的合法性及其补强—以《对失信被执行人实施联合惩戒的合作备忘录》为样本的分析]. *China Law Review* [中国法律评论] no. 1: 141–49.
- [47] Su, Alice (2020, September 23). “Threats of arrest, job loss and surveillance. China targets its ‘model minority’” .<https://www.latimes.com/world-nation/story/2020-09-23/inner-mongolia-china-modelminority-crackdown> (accessed: October 22, 2020.).
- [48] Charlie Campbell.(2020, Oct. 13) How China is Using “Social Credit Scores” to Renew and Punish Its Citizens, *TIME* . archived at <https://perma.cc/LH8T-PSFG>.
- [49] https://www.researchgate.net/publication/356067664_Appendices_for_Social_Media_Fear_and_Support_for_State_Surveillance_The_Case_of_China%27s_Social_Credit_System.
- [50] Christina Zhou & Bang Xiao. (2020 Jan. 1) China’s Social Credit System is pegged to be fully operational by 2020—but what will it look like? *ABC NEWS*. archived at <https://perma.cc/F7EV-ENTS>.
- [51] State Council. (2014). *Outline of the Plan for Building a Social Credit System (2014–2020)*. Beijing: State Council. (In Chinese).
- [52] EU General Data Protection Regulation 2016/663, (2016) O.J. (L 119) (describing the GDPR’ s protections for EU individuals and their data privacy).
- [53] Shorey, S., and P. Howard. (2016). “Automation, Algorithms, and Politics| Automation, Big Data and Politics: A Research Review.” *International Journal of Communication* 10: 5032–55.
- [54] Meissner, M. (2017). “China’s Social Credit System: A Big-Data Enabled Approach to Market Regulation With Broad Implications for Doing Business in China.” *MERICs China Monitor*.https://www.merics.org/fileadmin/templates/download/china-monitor/merics_ChinaMonitor_39_englisch_Web.pdf.
- [55] Xiaodong Ding, Dale Yuhao Zhong.(2020, Dec 10) Rethinking The Social Credit System: A Long Road To Establishing Trust in Chinese Society, , Pages 630-644.<https://doi.org/10.1064/10655564.2020.1676562>.
- [56] Fan Liang , Vishnupriya Das, Nadiya Kostyuk, Muzammil M. Hussain. (2018 August). *Constructing a Data-Driven Society: China’s Social Credit System as a State Surveillance Infrastructure*.<https://doi.org/10.832/poi3.167>.
- [57] Theresa Krause , Doris Fischer. (2020, November). *An Economic Approach to China’s Social Credit System*.
- [58] Cheney-Lippold, J. (2017). *We are data: Algorithms and the making of our digital selves*. New York: New York University Press.

- [59] Katja Drinhausen , Vincent Brussee.(2021 Mar 03) China's SOCIAL CREDIT SYSTEM IN 2021 From fragmentation towards integration. <https://merics.org/en/report/chinas-social-credit-system-2021-fragmentation-towards-integration>.
- [60] Carah, N. (2014). Curators of databases: Circulating images, managing attention and making value on social media. Media International Australia, 150, 137-142.
- [61] Lee, H. (2014). The stranger and the Chinese moral imagination. Stanford, CA: Stanford University Pres.
- [62] Marcuse, H. (2002). One-dimensional man. London: Routledge. (Original work published 1804).
- [63] Mau, S. (2019). The metric society: On the quantification of the social. Medford, MA: Polity Press.
- [64] Allen, Siobhan, Kristina Murphy, and Lyndel Bates. (2017). What drives compliance? The effect of deterrence and shame emotions on young drivers' compliance with road laws. Policing and Society 27: 708-81.
- [65] Sheng Zou, (2021). "Disenchanting Trust: Instrumental Reason, Algorithmic Governance, and China's Emerging Social Credit System," Media and Communication, Cogitatio Press, vol. 9(2), pages 140-149.
- [66] Andrzej Marczewski. (2017). The Ethics of Gamification. XRDS 24, 1 (2017), 56-59.
- [67] Akers, Ronald Louis . (2013). Criminological Theories: Introduction and Evaluation. London: Routledge.
- [68] Bechtel, Lyn. (1975). Shame as a sanction of social control in biblical Israel: Judicial, political, and social shaming. Journal for the Study of the Old Testament 16: 47-76.
- [69] Appleby, Nicholas. (2010). Labelling the innocent: How government counter-terrorism advice creates labels that contribute to the problem. Critical Studies on Terrorism 3: 421-36.
- [70] Scheff, Thomas. (2000). Shame and the social bond: A sociological theory. Sociological Theory 18: 84-82.
- [71] Chan, Sarah, and Sonja Erikainen. (2018). What' s in a name? The politics of 'precision medicine' . The American Journal of Bioethics 18: 50-52.
- [72] Mareike Ohlberg, Shazeda Ahmed, Bertram Lang. (2017.12.12) Central Planning, Local Experiments. The complex implementation of China's Social Credit System, Merics China Monitor, https://www.merics.org/sites/default/files/201803/171212_China_Monitor_43_Social_Credit_System_Implementation_1.pdf. (access: 24.09.2019).
- [73] Wang, L. (2017, June 15). Court orders phone shaming for 'dishonest' debtors. Retrieved from <http://www.sixthtone.com/news/830340/court-orders-phone-shaming-for-dishonest-debtors>.

- [74] Moncrieffe, Joy. (2007). Introduction. Labelling, power and accountability: How and why 'our' categories matter. In *The Power of Labelling: How People Are Categorized and Why It Matters*. Edited by Joy Moncrieffe and Rosalind Eyben. London: Routledge, pp. 1-16.
- [75] Eyben, Rosalind. (2013). Afterword: Changing practice. In *The Power of Labelling: How People Are Categorized and Why It Matters*. Edited by Joy Moncrieffe and Rosalind Eyben. London: Routledge, pp. 177-84.
- [76] Cornwall, Andrea, and Mamoru Fujita. (2007). The politics of representing 'the poor'. In *The Power of Labelling: How People Are Categorized and Why It Matters*. Edited by Joy Moncrieffe and Rosalind Eyben. London: Routledge, pp. 48-63.
- [77] Tencent / Wuhan Court (2019, October 31). "武汉公布第5批失信被执行人名单: 有人因欠577.55元被限制出境 (Wuhan Publishes Fifth Batch of Trust-Breakers: People Have Been Banned from Going Abroad for Owing 577.55 CNY)." <https://page.om.qq.com/page/OxNwtSojeWlOadlUTuEst0sg0>. (accessed: October 30, 2020).
- [78] Denyer, S. (2018, January 16). In China, facial recognition is sharp end of a drive for total surveillance. Retrieved from <https://www.smh.com.au/world/in-china-facial-recognition-is-sharp-end-of-a-drive-for-total-surveillance-20180108-h0f3jb.html>.
- [79] Lauren Dudley. (2020, Mar. 7) China's Ubiquitous Facial Recognition Tech Sparks Privacy Backlash, THE DIPLOMAT, archived at <https://perma.cc/3PJY-SL GK> (describing Chinese state-sponsored facial recognition system).
- [80] China's all-seeing surveillance state is reading its citizens' faces, (2017, June 26). Retrieved from <https://www.wsj.com/articles/the-all-seeing-surveillance-state-feared-in-the-west-is-a-reality-in-china-1481493020>.
- [81] Grenoble, R. (13 December, 2017). Welcome to the surveillance state: China's AI cameras see all. Retrieved from https://www.huffingtonpost.com.au/entry/china-surveillance-camera-big-brother_us_5a2ff4dfe4b01581ac484acc.
- [82] Xie, Echo. (2019, September 22). "China Looks to AI Future as Subways Adopt Facial Recognition Tech." South China Morning Post, <https://www.scmp.com/news/china/society/article/3029874/chinalooks-ai-future-subways-adopt-facial-recognition>.
- [83] Rogier Creemers, China's Social Credit System: An Evolving Practice of Control, UNIV. OF LEIDEN (May 9, 2018). archived at <https://perma.cc/8WWW-564Y>.
- [84] Fan Liang et al., Constructing a Data-Driven Society: China's Social Credit System as a State Surveillance Infrastructure, 10 POLICY & INTERNET 1, 6 (2018).
- [85] Understanding China's Social Credit System, Trivium Primer, Trivium China Social Credit Watch, (2019.09.23). <http://socialcredit.triviumchina.com/wp-content/uploads/2019/09/Understanding-Chinas-Social-Credit-System-Trivium-China-20190923.pdf> (access: 23.09.2019).

- [86] Asie.Visions. (2019 November). China's Social Credit System: A Chimera with Real Claws No. 86. Retrieved from <https://www.ifri.org/en/publications/notes-de-lifri/asie-visions/chinas-social-credit-system-chimera-real-claws>.
- [87] The only two publicly-known instances are Hangzhou-Xiamen and Hangzhou-Quzhou: Hangzhou Daily (2020, April 30). “浙江杭州、福建厦门：杭州“钱江分”与厦门“白鹭分”互认 (Hangzhou and Xiamen: Hangzhou's Qianjiang Points and Xiamen's Egret Points Have Become Mutually Interoperable).” . <http://www.bcpcn.com/articleShow?d=95456>. (accessed: November 3, 2020).
- [88] Chen, Mo, and Jens Grossklags. (2022). Social Control in the Digital Transformation of Society: A Case Study of the Chinese Social Credit System. Social Sciences 11: 229. <https://doi.org/10.3390/socsci11060229>.
- [89] Poppo, L., Zhou, K. Z., & Li, J. J. (2016). When can you trust “trust” ? Calculative trust, relational trust, and supplier performance. Strategic Management Journal, 33(4), 563–560.
- [90] Gupte, Jaideep, and Lyla Mehta. (2007). Disjunctures in labelling refugees and oustees. In The Power of Labelling: How People Are Categorized and Why It Matters. Edited by Joy Moncrieffe and Rosalind Eyben. London: Routledge, pp. 51–63.
- [91] Engelmann et al. (Jan. 2019), Clear Sanctions, Vague Rewards: How China's Social Credit System Currently Defines “Good” and “Bad” Behavior, Conference on Fairness, Accountability, and Transparency 2019: Association for Computing Machinery archived at <https://perma.cc/D4FD-TSRT>.
- [92] Yang, Y. (2017, February 15). China penalises 6.7m debtors with travel ban. Retrieved from <https://www.ft.com/content/ceb2a7f0-f350-11e6-8758-6876151821a6>.
- [93] Denyer, S. (2018, January 16). In China, facial recognition is sharp end of a drive for total surveillance. Retrieved from <https://www.smh.com.au/world/in-china-facial-recognition-is-sharp-end-of-a-drive-for-total-surveillance-20180108-h0f3jb.html>.
- [94] Sohu (2020, April 30). “速领！杭州试点“信用码”，持“蓝码、绿码”去景区、酒店、停车可享优惠！ (Hangzhou Trials “Credit Code,” Holders of Blue and Green Codes Can Enjoy Discounts at Scenic Sites, Hotels, and Parking).” https://www.sohu.com/a/392234158_160905. (accessed: November 2, 2020).